

China Silk Road Initiative and Hegemony in Central Asia

Ali Kaveh

Ph.D. Student of International Relations, Islamic Azad University, Hamedan Branch

Ghasem Torabi*

Associate Professor of International Relations, Islamic Azad University, Hamedan Branch

Alireza Rezaei

Associate Professor of International Relations, Islamic Azad University, Hamedan Branch

(Date received: 30 Nov. 2020 - Date approved: 10 Apr. 2021)

Abstract

China is one of the main players in Central Asia, which pursues its economic and security goals and interests in that region. China's energy demand has grown by 500 percent since 1980, with rapid economic growth; As China is now the largest consumer of energy and the largest importer of oil in the world, therefore, Central Asia is one of the priorities of China's foreign policy, considering its energy resources and the possibility of meeting the needs of China's growing industries. Given the growing competition between regional and trans-regional actors for greater benefits in Central Asia, China is making a concerted effort to expand, given its industrial energy needs and Xinjiang security concerns. Influencing Central Asia is on the agenda; therefore, the Silk Road initiative, with its large volume of investment and its vision, is an important step towards achieving China's strategic goals in the international arena. Given the importance and scope of the Silk Road initiative for China and its political, economic, and security implications for Central Asia, this study seeks to answer the question that: How does the Silk Road Initiative help shape China's hegemony in Central Asia? The hypothesis is that the Silk Road initiative, as China's most important strategy in the new big game with the United States and Russia, contributes to China's hegemony in the Central Asian region through economic domination and the expansion of political and security influence. The present article is explanatory in nature and method. The results of the studies are as follows:

To meet the needs of growing industries, China has adopted a development-oriented foreign policy approach to reach global consumer markets. China needs the energy to continue economic development and attract foreign investment and therefore energy security and ensuring the continuation of energy flows and reducing vulnerability in this area is one of its foreign policy priorities. On the other hand, ensuring the stability and

---

* E-mail: ghasemtoraby@yahoo.com (Corresponding author)

security of Xinjiang is one of the main security concerns of Chinese leaders which can lead to unrest and create danger for other parts of China. Therefore, to advance its macro foreign policy goals and ambitious regional and international intentions, China introduced the Silk Road Initiative in 2013 as the main axis of its foreign and domestic policy. In this regard, Central Asia has been considered as a strategic hub and one of the regions with rich hydrocarbon resources and territorial proximity to pursue national interests in the Silk Road economic belt strategy.

As one of the most important measures to reduce their strategic vulnerability, the Chinese leaders have established closer ties with energy-rich countries, including Central Asian countries, through the Silk Road Initiative. On the other hand, due to the proximity of Xinjiang Autonomous Province to Central Asia and China's security problems and challenges in this province, Central Asia has played a significant role in China's security strategy. Therefore, given these considerations, China's growing presence and influence in the Central Asian geo-economy will gradually translate into geopolitical influence. In Central Asia, China seeks to increase its regional influence by increasing its lasting influence and by launching the Silk Road Initiative, with an emphasis on economic exchanges as the fulcrum of the project, with a view to peaceful development and non-alignment. The stimulation of the powers present in the region has put the achievement of regional hegemony on the agenda.

Given the undeniable impact of economic growth and development as a bedrock of national stability and security, strengthening the economic strength and stability of Central Asia is closely linked to addressing China's security problems and this issue is one of the main axes of the Silk Road initiative. The purpose of this plan is to help develop the countries of Central Asia and the western regions of China to ensure security and political stability in China. Therefore, China's approach in Central Asia is economic and trade dominance as an important prerequisite for ensuring stability and security in western China. However, China's emergence as a major power in Central Asia has become an undeniable fact due to its economic dominance, energy interests, and political influence. However, it should be emphasized that increasing China's influence by using strategies such as the Silk Road Initiative, despite its declared policy, is not merely economic, but pursuing political and security interests and providing necessary grounds for expanding China's influence and hegemony in the periphery. At the heart of the plan, of course, is China's denial of this approach in the international arena, given the considerations of peaceful development.

To further its interests in the region, China has put on the agenda a comprehensive effort to expand its hegemony in Central Asia; the Silk Road Initiative, with its large investment volume. Its vision is taking important steps toward achieving its strategic goals internationally. Based on the results of the study, China, relies on economic growth and development, to

counter the US unilateralism in the international system, to establish regional influence and hegemony by using the capacities of the Silk Road initiative. In this regard, in order not to arouse the sensitivity of the United States and preventing it from taking precautionary measures and interventionist steps in this field, it has pursued a cautious foreign policy and has focused its activities on economic relations with the countries of Central Asia.

Keywords: Central Asia, China, Economic Domination, Economic Development, Energy Security, Political and Security Influence, Silk Road.

ابتکار راه ابریشم و هژمونی چین در آسیای مرکزی^۱

علی کاوه

دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل، دانشگاه آزاد اسلامی همدان

قاسم ترابی*

دانشیار روابط بین‌الملل، دانشگاه آزاد اسلامی همدان

علیرضا رضایی

دانشیار روابط بین‌الملل، دانشگاه آزاد اسلامی همدان

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۹/۱۰ - تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۰۱/۲۱)

چکیده

در این نوشتار می‌خواهیم، هدف‌های راهبردی و کلان چین از عملیاتی‌کردن ابتکار راه ابریشم را بررسی کنیم. با توجه به این هدف، این پرسش مطرح است که ابتکار راه ابریشم چگونه به شکل‌گیری هژمونی چین در منطقه آسیای مرکزی کمک می‌کند؟ در پاسخ این فرضیه مطرح می‌شود که ابتکار راه ابریشم به عنوان راهبرد کلان چین در بازی بزرگ جدید با آمریکا و روسیه از راه ایجاد تسلط اقتصادی و گسترش نفوذ سیاسی و امنیتی، به شکل‌گیری هژمونی چین در منطقه آسیای مرکزی کمک می‌کند. در سال ۲۰۱۳، رهبران چین ابتکار راه ابریشم را راهبرد کلان و محور اصلی سیاست داخلی و خارجی خود معرفی کردند. در این راهبرد، آسیای مرکزی با توجه به منابع غنی هیدروکربنی و موقعیت ویژه ژئواستراتژیک، ژئوپلیتیکی و ژئوآکونومی اصلی‌ترین منطقه هدف به شمار می‌رود. بر این اساس، چین می‌کوشد با قراردادهای اقتصادی، سیاسی و امنیتی در چارچوب ابتکار راه ابریشم، نقش و نفوذ خود در منطقه آسیای مرکزی را گسترش دهد و در عمل به هژمون منطقه تبدیل شود. نتایج این نوشتار نشان می‌دهد، چین در راستای ایجاد و تثبیت هژمونی منطقه‌ای خود، ابتکار راه ابریشم را به عنوان راهبرد کلان در اولویت خود قرار داده است و برای جلوگیری از ایجاد نگرانی قدرت‌های بزرگ دیگر از جمله آمریکا و روسیه، سیاست خارجی محتاطانه‌ای را در پیش گرفته است. روش پژوهش در این نوشتار روش کیفی، مبتنی بر ثبات هژمونیک با بهره‌گیری از منابع اینترنتی و کتابخانه‌ای است.

واژگان اصلی

آسیای مرکزی، امنیت انرژی، راه ابریشم، تسلط اقتصادی، توسعه اقتصادی، نفوذ سیاسی و امنیتی، چین.

۱. این مقاله برگرفته از رساله دکتری با عنوان «بررسی رابطه میان ابتکار جاده ابریشم و هژمونی چین در آسیای مرکزی» است.

E-mail: ghasemtoraby@yahoo.com

* نویسنده مسئول

مقدمه

پس از فروپاشی اتحاد شوروی، آسیای مرکزی به‌عنوان منطقه‌ای برخوردار از موقعیت ژئوپلیتیک مناسب، منابع طبیعی و انرژی سرشار و نیز بازار مهم مصرف جهانی، اهمیت فزاینده‌ای یافته است. این ویژگی‌ها، منطقه در حال توسعه آسیای مرکزی را به صحنه رقابت قدرت‌های بزرگ منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای تبدیل کرده است (Dehshiri and Neshaste Sazan, 2017: 72). روابط رسمی چین با آسیای مرکزی در ۲۷ دسامبر ۱۹۹۱ آغاز شد. چین از اولین کشورهایی بود که پنج کشور مستقل جدید، ازبکستان، قزاقستان، تاجیکستان، قرقیزستان و ترکمنستان را به رسمیت شناخت (Liao, 2006: 62).

چین یکی از بازیگران اصلی در آسیای مرکزی بوده است که هدف‌ها و منافع اقتصادی و امنیتی خویش را در آن منطقه پیگیری می‌کند. تقاضای انرژی چین با رشد سریع اقتصادی این کشور از سال ۱۹۸۰ تاکنون ۵۰۰ درصد افزایش یافته است؛ چنانکه چین در حال حاضر بزرگ‌ترین مصرف‌کننده انرژی و بزرگ‌ترین واردکننده نفت در جهان است. بنابراین آسیای مرکزی با توجه به منابع انرژی موجود و امکان تأمین نیازمندی صنایع رو به رشد چین، جزو اولویت‌های سیاست خارجی این کشور است. از سوی دیگر با توجه به همسایگی استان خودمختار سین‌کیانگ با آسیای مرکزی و مشکلات امنیتی و چالش‌های چین در این استان، آسیای مرکزی در راهبرد امنیتی چین نقش بسزایی را به خود اختصاص داده است.

با توجه به این مسائل، راهبرد ابتکار راه ابریشم در سفر سال ۲۰۱۳ شی جین‌پینگ به کشورهای آسیای مرکزی در آستانه اعلام شد. ابتکار راه ابریشم، بدون شک بزرگ‌ترین ابتکار ژئواکونومی جهان بعد از پایان دوران جنگ سرد است (Soleimanpour, 2017: 72). در امتداد مسیر این ابتکار، ۶۵ کشور از آسیای مرکزی، آسه‌آن، آسیای جنوبی، اروپای شرقی، آسیای شرقی و آفریقای شمالی، ۴،۴ میلیارد نفر جمعیت با درآمد قابل عرضه ۲۱ تریلیون دلار، به ترتیب ۶۳ درصد یک کمر بند و ۲۹ درصد یک راه از ظرفیت جهانی را دارند (Amir Ahmadian and Salehi Dolatabad, 2016: 17). چین با سه کشور از پنج کشور آسیای مرکزی مرز مشترک دارد. این کشور ۱۵۳۳ کیلومتر مرز مشترک با قزاقستان، ۸۵۸ کیلومتر مرز مشترک با قرقیزستان و ۴۱۴ کیلومتر مرز مشترک با تاجیکستان دارد (Yazdani and Others, 2016: 174). با توجه به آنچه گفتیم و رقابت‌های فزاینده بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای برای کسب منافع بیشتر در آسیای مرکزی، چین با رشد و توسعه اقتصادی روزافزون و نیاز به تأمین انرژی مورد نیاز و همچنین دغدغه تأمین امنیت استان سین‌کیانگ، تلاش همه‌جانبه‌ای برای گسترش نفوذ در آسیای مرکزی در دستور کار قرار داده

است. در این زمینه، ابتکار راه ابریشم با حجم زیاد سرمایه‌گذاری صورت گرفته و چشم‌انداز ترسیمی آن، گامی مهم در جهت تحقق هدف‌های راهبردی چین در عرصه بین‌المللی است. از این رو، در این نوشتار ابتکار راه ابریشم و هژمونی چین در آسیای مرکزی را بررسی می‌کنیم. این فرضیه مطرح است که ابتکار راه ابریشم به‌عنوان مهم‌ترین راهبرد چین در بازی بزرگ جدید با آمریکا و روسیه، از راه تسلط اقتصادی و گسترش نفوذ سیاسی و امنیتی به هژمونی چین در منطقه آسیای مرکزی کمک می‌کند.

پیشینه پژوهش

در زمینه موضوع این نوشتار، پژوهش‌های بسیاری انجام شده است ولی به‌صورت مستقل به این موضوع پرداخته‌اند. در اینجا به تعدادی از آن‌ها اشاره می‌کنیم:

امیراحمدیان و صالحی (۲۰۱۶) در مقاله «ابتکار راه ابریشم جدید؛ هدف‌ها، موانع و چالش‌ها» می‌نویسند چین در تلاش برای تبدیل شدن به قدرت جهانی به‌وسیله ابتکار راه ابریشم بوده است، اما در مسیر اجرای این طرح با توجه به موانع‌هایی مانند کارشکنی‌های آمریکا، مشکلات زیست محیطی احتمال موفقیت آن در کوتاه‌مدت بعید به نظر می‌رسد. سلیمی و هفت‌آبادی (۲۰۰۸) در مقاله «ملاحظات امنیتی و سیاسی چین در آسیای مرکزی» گسترش بنیادگرایی اسلامی در آسیای مرکزی و احتمال سرایت آن به استان سین‌کیانگ چین در هم‌جواری آسیای مرکزی را به‌عنوان مهم‌ترین موضوع امنیتی مورد توجه قرار داده‌اند. معجیدی و دهقانی و فراشاه (۲۰۲۰) در مقاله «مؤلفه‌ها و موانع رویکرد ژئوکالچر ایران در قبال ابتکار یک کمربند و یک راه چین در آسیای مرکزی» سه رویکرد ژئوپلیتیک، ژئواکونومیک و ژئوکالچر در سیاست منطقه‌ای ایران در آسیای مرکزی را بررسی کرده‌اند و با بهره‌گیری از نظریه سازه‌انگاری، رویکرد مبتنی بر ایران فرهنگی را به‌عنوان بهترین سیاست معرفی می‌کنند.

رضایی (۲۰۰۸) در مقاله «چین و موازنه نرم در برابر هژمونی ایالات متحد آمریکا در عرصه نظام بین‌الملل» ضمن بررسی جایگاه چین در نظام بین‌الملل، پدیدارشدن چین و گمانه‌زنی پیرامون تأثیرهای آن بر نظام بین‌الملل را یکی از مهم‌ترین مباحث سیاست بین‌الملل برآورد می‌کند. همچنین او در مورد تحلیل رفتار چین در برابر هژمونی آمریکا معتقد است، چین قدرت هژمونی آمریکا را بر نمی‌تابد. البته هدفش رویارویی مستقیم با آن نیز نیست.

با توجه به بررسی‌های انجام‌شده این منابع فقط به جنبه‌های خاصی از روابط چین با کشورهای آسیای مرکزی پرداخته‌اند. همچنین آثار مربوط به ابتکار راه ابریشم فقط با مسائل سیاسی، امنیتی و اقتصادی روابط چین با آسیای مرکزی پرداخته‌اند. در این نوشتار با رویکرد

نوبنی «رابطه میان ابتکار راه ابریشم و هژمونی چین در آسیای مرکزی» را بیان می‌کنیم. همچنین علاوه بر پرداختن به مسائل سیاسی، امنیتی و اقتصادی روابط چین با آسیای مرکزی، مسئله هژمونی چین که یکی از بحث‌های جدی علمی در مورد رویکردهای کلان آن کشور در سطح نظام بین‌الملل است، با تمرکز بر آسیای مرکزی را بررسی می‌کنیم.

چارچوب نظری: واقع‌گرایی با تأکید بر نظریه هژمونی

واقع‌گرایان در روابط بین‌الملل میان هژمون جهانی^۱ و هژمون منطقه‌ای و ناحیه‌ای^۲ تفاوت قائل می‌شوند. آن‌ها بر این باورند که بعد از تغییر ساختار دوقطبی نظام بین‌الملل، بافت و شیوه عملکرد نظام‌های هژمونیک به شکل قابل ملاحظه‌ای تغییر کرده است. علی‌رغم اغضان^۳ از شکل‌گیری سه نوع مختلف موقعیت هژمونیک منطقه‌ای در دوران پس از جنگ سرد نام می‌برد:

۱. نظام‌های هژمونیک وابسته:^۴ این نوع موقعیت‌های هژمونیک، همکاری تنگاتنگی با هژمون جهانی دارند. شاید بتوان ادعا کرد که این نوع نظام‌ها بدون حمایت هژمون جهانی نمی‌توانند ادامه حیات دهند.

۲. نظام‌های هژمونیک خودگردان:^۵ این نوع نظام‌ها برخلاف نظام اول، از حمایت هژمون جهانی برخوردار نیستند و به صورت نظام‌های غیروابسته عمل می‌کنند. پیدایش و ادامه حیات این نوع نظام‌های هژمونیک در دوران جنگ سرد و نظام دوقطبی امکان‌پذیر نبود.

۳. نظام‌های هژمونیک مشارکتی:^۶ شکل‌گیری این نوع موقعیت‌ها در شرایطی است که یک دولت به تنهایی نمی‌تواند نقشی هژمونیک در یک منطقه داشته باشد و به اجبار به همکاری با یک یا چند دولت پر قدرت دیگر راضی می‌شود (Torabi and Others, 2014: 109).

شایان توجه اینکه مسئله ظهور هژمون‌های جدید، از مسائل برجسته‌ای است که در نظریه‌های سیاست بین‌الملل مورد توجه قرار گرفته است. نظریه‌های انتقال قدرت^۷ و ثبات هژمونیک^۸ توجه بیشتری به مسئله رشد قدرت‌های نوپدید دارند، اما این نظریه‌ها نیز به جابه‌جایی یا انتقال قدرت در سطح سیستم بین‌المللی از هژمون مسلط به هژمون نوظهور متمرکز هستند (Taghizadeh Ansari, 2016: 165). رابرت گیلپین با رویکرد نواقع‌گرایی معتقد است که در طول زمان، تحول‌های اقتصادی و فناوری منافع بازیگران و توازن

1. Global Hegemony
2. Global Regional and sub – regional Hegemony
3. Ali Rahigh-Aghsan
4. Dependence Regional Hegemonic System
5. Autonomous Regional Hegemonic System
6. Cooperative Regional Hegemonic System
7. Power Transition Theory
8. Hegemonic Stability Theory

قدرت میان آن‌ها را تغییر می‌دهد. در نتیجه، بازیگرانی که بیشترین سود و قدرت را از ناحیه تغییر در نظام اجتماعی به دست می‌آورند، تلاش می‌کنند نظام را در جهت هدف‌های خود تغییر دهند. از نظر او در صورتی که کشورهای قدرتمند از ترتیبات اقتصادی، سیاسی و ارضی موجود راضی باشند، یک نظام بین‌المللی تعادل خود را حفظ خواهد کرد، اما با رشد متغیر قدرت میان کشورهای مختلف نظام، توزیع دوباره و اساسی قدرت در این نظام ضرورت پیدا می‌کند. این مسئله موجب بی‌تعادلی و بحران در نظام خواهد شد و توزیع قدرت را در میان کشورهای نظام تغییر خواهد داد (Gholizadeh and Shafiee, 2013: 140). در همین زمینه زکریا^۱ می‌گوید «تاریخ نشان می‌دهد که دولت‌ها در شرایطی که به‌شکلی فزاینده ثروتمند می‌شوند، به ایجاد ارتش‌های بزرگ روی می‌آورند و خود را درگیر مسائل خارج از مرزهایشان می‌کنند و به دنبال افزایش نفوذ بین‌الملل خود می‌روند» (Adami and Ainehvand, 2018: 15).

جان مرشایمر^۲ به جنبه محدودیت‌های هژمونی می‌پردازد و استدلال می‌کند که جز در برخی موارد استثنائی که یک دولت از نظر دستیابی به سلاح‌های هسته‌ای نسبت به دیگر دولت‌ها به برتری کامل و قاطع می‌رسد، تبدیل شدن به هژمونی جهانی تقریباً برای هر دولتی غیرممکن است. بر این اساس، بهترین موقعیتی که یک قدرت بزرگ می‌تواند امیدوار به کسب آن باشد، تبدیل شدن به هژمونی منطقه‌ای و در صورت امکان، کنترل منطقه هم‌جوار یا در دسترس از راه زمینی است. قدرت‌های بزرگ نه تنها به دنبال تسلط بر منطقه خود هستند، بلکه علاقه‌مند هستند از دستیابی رقیب‌هایشان در دیگر مناطق به هژمونی جلوگیری کنند. به این ترتیب از دیدگاه مرشایمر، کنترل مناطق پیرامونی اصلی‌ترین عامل تعیین‌کننده جایگاه هژمون برای یک دولت است (Azizi, 2016: 31).

گذشته از این مباحث نظری، از دید آمریکا چین تنها قدرتی در نظام بین‌الملل است که به دلیل داشتن عناصر اصلی قدرت، ظرفیت دارد به قدرت بزرگی تبدیل شود که بتواند هژمونی آمریکا را در آینده نزدیک به چالش بکشد. چین در سال‌های گذشته با رشد فزاینده اقتصادی، نگرانی آمریکا را برانگیخته بود، اما با تمایل رهبران این کشور برای نوسازی و ارتقای توان نیروی نظامی، این نگرانی‌ها با شدت بیشتری نمایان شده است (Gholizadeh and Shafiee, 2013: 148). مرشایمر معتقد است چین می‌خواهد به روش تسلط ایالات متحد بر نیمکره غربی، بر آسیا مسلط شود. به‌طور مشخص، چین تلاش می‌کند تا شکاف قدرت میان خود و همسایگانش به‌ویژه ژاپن و روسیه را به حداکثر برساند و اطمینان یابد که هیچ دولتی در آسیا نمی‌تواند آن را تهدید کند. دستیابی به هژمونی منطقه‌ای با احتمال

1. Fareed Zakaria
2. John J. Mearsheimer

تنها راهی است که چین می‌تواند تایوان را بازپس گیرد (Mearsheimer, 2005: 48). چنانچه چین در آینده، برتری نسبی همه‌جانبه خود را بر آمریکا افزایش دهد، ایالات متحد ناگزیر از واگذاری نقش هژمون البته به صورت مسالمت‌آمیز خواهد بود. از نظر تاریخی، مشابه این انتقال قدرت که بدون جنگ ممکن شد، واگذاری نقش ابرقدرتی از بریتانیای کبیر به ایالات متحد در طول سال‌های میان جنگ جهانی اول و دوم بود (Gholizadeh and Shafiee, 2013: 160).

از آنچه گفتیم در مورد پیدایی قدرت هژمون و تحقق وضعیت هژمونی، درمی‌یابیم که دستیابی به موقعیت هژمون امری شدنی است. در واقع، باشگاه قدرتمندان جهان، یک کاست و یک نظام بسته نیست و تجربه گذشته نیز نشان می‌دهد که برای نمونه کشوری چون آمریکا از وضعیت مستعمره‌ای به سوی وضعیت هژمون حرکت کرده است (Karami, 2006: 8). بررسی تاریخ روابط بین‌الملل و انتقال قدرت از هژمونی به هژمون دیگر و قدرت‌یابی روزافزون دولت‌هایی مانند چین در عرصه جهانی، می‌تواند بار دیگر نظم بین‌الملل چندقطبی را ایجاد کند یا دست‌کم به عنوان قدرت رقیب یا چالشی غیرقابل چشم‌پوشی برای ابرقدرت جهانی محسوب شود.

هدف‌ها، برنامه‌ها و منافع چین در آسیای مرکزی

«شی جین پینگ»^۱ در سفر سپتامبر و اکتبر ۲۰۱۳ به آسیای مرکزی (در قزاقستان) و جنوب شرقی آسیا (در اندونزی) ابتکار مشترک کمربند اقتصادی راه ابریشم^۲ و راه ابریشم دریایی قرن بیست‌ویکم^۳ را مطرح کرد که به (راهبرد) یک کمربند و یک راه^۴ معروف شد. او این ابتکار را محور اصلی سیاست خارجی و داخلی خود معرفی کرد. سند چشم‌انداز و اقدام‌های مربوط به ابتکار کمربند راه ابریشم که دولت چین منتشر کرده است^۵ تأکید دارد که جهت‌گیری کلی آن مبتنی است بر پذیرش جهان چندقطبی، جهانی‌شدن اقتصاد، تنوع فرهنگی، کاربست گسترده فناوری اطلاعات برای ایجاد رژیم تجارت آزاد جهانی و اقتصاد جهانی در پرتو همکاری آزاد منطقه‌ای. هدف‌های طرح نیز این‌گونه اعلام شد: ارتقای نظم و آزادی جریان عامل‌های اقتصادی، تخصیص بهینه منابع، هم‌آهنگی سیاست‌های اقتصادی کشورهای طرح و همکاری گسترده و عمیق منطقه‌ای براساس استانداردهای بالا، ایجاد یک ساختار همکاری اقتصادی منطقه‌ای باز، فراگیر و متوازن که همه از آن بهره‌مند شوند و هم‌پیوندی قاره‌های آسیا، اروپا و آفریقا (Mousavi Shafaei, 2015: 205).

1. Xi Jinping
2. The Silk Road Economic Belt
3. The 21st Century Maritime Silk Road
4. Belt and road Initiative (BRI)
5. Vision and Actions on Jointly Building Silk Road Economic Belt and 21st Century Maritime Silk Road

راهبرد کمربند راه ابریشم، مبتنی بر بین‌المللی کردن «برنامه جامع توسعه غرب چین»^۱ با هدف توسعه غرب این کشور به‌ویژه منطقه خودمختار سین‌کیانگ^۲ با همان الگوی توسعه شرق و نواحی ساحلی این کشور در برنامه‌های توسعه‌ای چین در دوره جیانگ زمین^۳ و هو جین تاو^۴ است. ابتکار کمربند راه ابریشم، بدون شک بزرگ‌ترین ابتکار ژئواکونومی جهان بعد از پایان جنگ سرد است. محیط این ابتکار حدود ۵۵ درصد تولید ناخالص جهانی را در پهنه ۷۰ درصدی از جمعیت جهانی و ۷۵ درصد ذخایر اثبات‌شده انرژی دنیا را در برمی‌گیرد (Soleimanpour, 2017: 72). مهم‌ترین کارکرد این ابتکار، اتصال به حلقه اقتصادی اوراسیا بیان شده است. رویکرد چین به آسیای مرکزی مبتنی بر توسعه منافع اقتصادی و تجاری است. چین آسیای مرکزی را منطقه مهمی می‌داند که می‌تواند رشد اقتصادی آن را از راه مسیرهای تجاری توسعه بدهد و نیاز چین به منابع هیدروکربنی را تأمین کند (Olsen, 2012: 16). به‌علاوه ثبات و توسعه اقتصادی دولت‌های همسایه در آسیای مرکزی به‌عنوان پیش‌نیاز مهم برای تضمین ثبات و امنیت در مناطق غربی چین است. سیاست فعال چینی‌ها در اوراسیا با قدرت می‌تواند بر پویایی‌های ژئوپلیتیکی در منطقه تأثیر بگذارد و تمرکز بر موازنه ژئوپلیتیکی را که کنترل بر فضای اوراسیا را تعریف می‌کند، تغییر دهد (Habova, 2015: 66).

با توجه به اینکه قدرت‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای مانند روسیه، آمریکا، ژاپن، ترکیه، ایران در راستای پیگیری منافع ملی خویش در آسیای مرکزی حضور و فعالیت دارند؛ چین برای آنکه حرکت به خارج با محوریت طرح راه ابریشم در همسایگان و دیگر قدرت‌ها نگرانی کمتری ایجاد کند، راهبرد «سه نه»^۵ را اعلام کرده است: «نه» به مداخله در امور دیگران، «نه» به افزایش حوزه نفوذ و «نه» به کسب هژمونی. البته این سیاست اعلامی بوده و چین برای گسترش نفوذ خود اراده جدی دارد. در ادامه این راهبرد، «شی چین پینگ»^۶ از سه باهم بودن سخن گفته است: گفت‌وگو باهم برای همکاری‌هایی که در آن سود متقابل هست، کار باهم و سودبردن باهم (Yazdani and Others, 2016: 174).

-
1. Great Development Program of Western Chin
  2. Xinjiang Autonomous Region
  3. Jiang Zemin
  4. Hu Jintao
  5. Three No's
  6. Three Together's

تسلط اقتصادی و گسترش نفوذ سیاسی و امنیتی چین در آسیای مرکزی

۱. تسلط اقتصادی چین بر آسیای مرکزی

چرخش در سیاست خارجی چین در دوره دنگ شیائوپینگ از تجدیدنظرطلبی به توسعه‌گرایی، از عامل‌های اصلی زمینه‌ساز در روند توسعه اقتصادی این کشور بوده است. از نتایج این تحول در عرصه سیاست خارجی، مطرح شدن چین به عنوان یک قدرت اقتصادی است که رفتارش در صحنه جهانی بر دو اصل اساسی استوار است: ۱. چین کنترل بازار کشورها را بر کنترل سیاسی و سرزمینی اولویت می‌دهد. از این رو، برای کسب موقعیت برتر اقتصادی، گسترش روابط با کشورهای آسیای مرکزی و دوری از تنش امری ضروری برای این کشور محسوب می‌شود؛ ۲. اولویت دیگر سیاست خارجی چین بر حفظ ثبات و امنیت استوار است. چرا که محیط اقتصادی نیازمند ثبات است و این مسئله در راهبرد این کشور نیز به طور رسمی بیان شده است (Kundnani, 2011: 15). چین تلاش می‌کند با دیپلماسی چندجانبه، همکاری با کشورهای آسیای مرکزی را گسترش دهد. افزایش همکاری اقتصادی و گسترش روابط با کشورهای آسیای مرکزی با هدف یکپارچه‌سازی و متعهدسازی هرچه بیشتر آن‌ها از هدف‌های منطقه‌ای چین است (Torabi and Rezaei, 2017: 38).

بر اساس گزارش وزارت بازرگانی چین پیرامون سرمایه‌گذاری، همکاری و توسعه صادرات در تاریخ ۲ فوریه ۲۰۲۱، سرمایه‌گذاری خارجی چین از ۲۲۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۶ به حدود ۵۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ کاهش یافته است. چین در ۷ سال گذشته ۴ تریلیون دلار برای ابتکار راه ابریشم هزینه کرده است و بسیاری از طرح‌های ابتکار راه ابریشم اکنون در حال پایان هستند. همچنین بنابر داده‌های ارائه‌شده وزارت بازرگانی، از مه ۲۰۲۰، چین ۲۰۰ سند همکاری برای ساخت مشترک یک کمربند و یک راه با ۱۳۸ کشور و ۳۰ سازمان بین‌المللی امضا کرده است و چارچوب اتصال «شش راهرو، شش مسیر، چندین کشور و چندین بندر» شکل گرفته است. در سال ۲۰۲۰، شرکت‌های چینی ۷۹،۱۷ میلیارد دلار در ۵۸ کشور در امتداد ابتکار راه ابریشم سرمایه‌گذاری مستقیم غیرمالي داشته‌اند که نسبت به سال گذشته ۳،۱۸ درصد افزایش داشته و ۲،۱۶ درصد از همه دوره مشابه را نشان می‌دهد که ۶،۲ درصد افزایش دارد. ارزش قرارداد طرح‌های تازه امضا شده (۱ سال قبل) در کشورهای مسیر ۶۶،۱۴۱ میلیارد دلار و گردش مالی کامل ۹۱،۱۲ میلیارد دلار بوده است که ۴،۵۵ درصد و ۴،۵۸ درصد کل مبلغ مربوط به مدت مشابه را تشکیل می‌دهد (Baruzzi, 2021).

شایان توجه اینکه این طرح را «بزرگ‌ترین طرح زیرساختی قرن بیست و یکم» نامیده‌اند. چین تعهد کرده است دست‌کم یک تریلیون دلار در این طرح سرمایه‌گذاری کند. بنابر آمار رسمی دولت چین تا سال ۲۰۱۹، شرکت‌های دولتی ۳۱۱۶ طرح را در ۱۸۵ کشور انجام داده‌اند و در حوزه طرح‌های ساخت‌وساز نیز قراردادهایی به ارزش ۵۰۰ میلیارد دلار امضا کرده‌اند.

(Tishehyar and Bakhshi, 2020: 427). در مورد سرمایه‌گذاری در قالب ابتکار راه ابریشم در آسیای مرکزی باید گفت چین مهم‌ترین شریک اقتصادی کشورهای آسیای مرکزی است و حدود ۲۲ درصد از صادرات، ۳۸ درصد از واردات و حدود ۲۱ درصد از صادرات مستقیم خارجی آن‌ها را تشکیل می‌دهد (Legieć, 2020: 1).

نفوذ روزافزون چین در آسیای مرکزی هم در سطح دوجانبه و هم در سطح چندجانبه شایان توجه است. آسیای مرکزی تنها منطقه‌ای است که چین فقط بازیگر بسیار مهم در آن محسوب می‌شود. مهم‌تر از همه اینکه، آسیای مرکزی را می‌توان به دلیل قرارگرفتن در میانه کمربند اقتصادی راه ابریشم، اصلی‌ترین بخش ابتکار راه ابریشم زمینی چین به شمار آورد (Rafi and Bakhtiari Jami, 2016: 20). اولویت رهبران چین در آسیای مرکزی به‌عنوان پیشینه راهبردی، اهمیت گسترش روابط تجاری و اقتصادی دوجانبه با طراحی راهبرد جدید کمربند اقتصادی راه ابریشم است. افزایش سرمایه‌گذاری و تلاش برای همگرایی تجاری و اقتصادی با کشورهای منطقه با توسعه و بهبود زیرساخت‌هایی مانند بزرگراه‌ها، خطوط لوله انتقال انرژی و راه‌آهن همراه است. همچنین برای توسعه و پیشرفت مناطق جدایی طلب در شمال غرب چین اهمیت سیاسی و اقتصادی دارد.

با پیشبرد ابتکار راه ابریشم، سهم و حجم تجارت چین با کشورهای آسیای مرکزی افزایش خواهد یافت. به‌طور خلاصه ارتباط چین با کشورهای آسیای مرکزی را می‌توان این‌گونه تشریح کرد: قزاقستان مهم‌ترین شریک چین در آسیای مرکزی است و پکن در سال ۲۰۱۹ روابط دیپلماتیک خود را با آن کشور به سطح «شریک راهبردی جامع دائمی» ارتقا داد. کشور قرقیزستان به دلیل وام‌های دریافتی از چین، بیشتر از قزاقستان و کشورهای دیگر به چین وابسته است و روابط چین و قرقیزستان از ژوئن ۲۰۱۸ به سطح «شریک راهبردی جامع» ارتقا یافته است. در مقایسه با قرقیزستان، تاجیکستان روابط اقتصادی عمیق‌تر و متنوع‌تری با چین دارد. روابط این کشور با چین به‌واسطه همکاری امنیتی برجسته است. در روابط ازبکستان با چین رد پای اقتصادی چین در ازبکستان در حال حاضر بسیار متنوع و به‌ویژه در زمینه پتروشیمی و همکاری‌های صنعتی بوده است. نخست‌وزیر ازبکستان در سال ۲۰۱۹، از چین به‌عنوان «نزدیک‌ترین و قابل‌اعتمادترین شریک ازبکستان» یاد کرد. پیرامون ارتباط چین با پاکستان باید گفت ینابر اعلام صندوق بین‌المللی پول در نیمه سال ۲۰۱۹، کشور چین تقریباً ۸۰ درصد واردات نفت ترکمنستان را بر عهده داشته و پکن همچنین طلبکار اصلی ترکمنستان است (Mardell, 2020: 5-9).

در پیامد حضور و نفوذ چین، ژئواکونومی آسیای مرکزی تحول یافته است و این کشور به مهم‌ترین نقش‌آفرین در تعاملات اقتصادی در این منطقه تبدیل شده است. چین برخوردار از سرمایه و فناوری توانسته به بازیگری مسلط در عرصه سرمایه‌گذاری و انتقال فناوری در منطقه

تبدیل شود. بنابراین حضور و نفوذ تشدیدشونده چین در ژئواکونومی آسیای مرکزی به تدریج قابل ترجمه به نفوذ ژئوپلیتیک خواهد بود. تاریخ قدرت‌های در حال ظهور نشان می‌دهد که این‌گونه قدرت‌ها همواره نفوذ و حضور اقتصادی را به نفوذ و تأثیرگذاری ژئوپلیتیک نیز تبدیل کرده‌اند (Shariatinia, 2012: 147-148). در واقع، طرح ابتکار راه ابریشم بخشی از یک اقدام گسترده‌تر به منظور تضمین حقی برای چین، متناسب با ظرفیت اقتصادی و نظامی این کشور در تنظیم موضوع‌های اقتصادی و راهبردی منطقه است (Zimmermann, 2020: 16). مسائل پیش‌گفته از مصادیق رویکرد واقع‌گرایی با تأکید بر هژمونی است که ترجمان جهت‌گیری چین در آسیای مرکزی با بهره‌گیری از ظرفیت ابتکار راه ابریشم است.

۲. گسترش نفوذ سیاسی و امنیتی چین در آسیای مرکزی

فروپاشی اتحاد شوروی سبب گسترش حوزه منافع چین در اوراسیا شد و توسعه و نفوذ سیاسی، اقتصادی و نظامی در این منطقه به اولویت اول سیاست خارجی چین تبدیل شد. برژینسکی^۱ در مورد حضور چین در اوراسیا می‌گوید «لزومی ندارد که ثابت کنیم چین یک بازیگر اصلی است. چین هم‌اکنون قدرتی قابل توجه در منطقه است و به‌نظر می‌رسد بلندپروازی‌هایی هم دارد» (Adami and Ainehvand, 2018: 14). چین با تکیه بر توان اقتصادی خود به دنبال افزایش قدرت نظامی و نفوذ در مناطق پیرامونی خود برآمده است که تا قبل از آن، نفوذ هژمون آمریکا بر آن سایه افکنده بود. این مسئله با بازسازی راه ابریشم پیگیری می‌شود. چین می‌خواهد با اجرای طرح «ابتکار راه ابریشم» جهان را به هم متصل کند. این مسئله هشدار جدی برای قدرت‌های سنتی از جمله آمریکا و اروپا (ساختار سنتی هژمونی) است. تا جایی که ماریا چانگ^۲ از آن در تازه‌ترین کتاب خود، «بازگشت ازدها؛ ملی‌گرایی زخمی چین»^۳ به‌عنوان بزرگ‌ترین تهدید برای آمریکا یاد می‌کند و آن را کشوری ترسناک (ادراک آمریکا از چین) می‌خواند (Adami and Ainehvand, 2018: 2-3). گفتنی است که رشد اقتصادی شتابان و تولید گسترده ثروت در ترکیب با نوسازی نیروی نظامی چین، سبب شده است این کشور به‌گونه‌ای فزاینده بر قدرت و در پی آن وزن و نقش خود در سیاست بین‌الملل بیفزاید (Shariatinia, 2012: 678). توسعه نفوذ چین در آسیای مرکزی و جنوبی یک گام مهم راهبردی، بخش قابل توجهی از رویکرد نخبگان سیاسی در پکن است که هدف آن شکستن «راهبرد مهار» آمریکا است. ابتکار راه ابریشم، از عناصر مهم از راهبرد «به‌سوی غرب»^۴ و صلح و امنیت راهبردی چین است. این ابتکار، سازوکار

1. Zbigniew Brzezinski

2. Maria Chang

3. Return of the Dragon: China's Wounded Nationalism

4. Go To West

مکملی برای تضمین تأمین انرژی برای اقتصاد چین، کاهش آسیب‌پذیری کشور در مقابل ایالات متحد و حفظ حاکمیت ملی است (Ekman, 2012: 8). برای چین، مشارکت در صنایع انرژی کشورهای منطقه یکی از راه‌های حفظ و گسترش نفوذ این کشور در حیاط‌خلوت خود هست. از سوی دیگر، دولت‌های آسیای مرکزی نسبت به حفظ امنیت داخلی خود بسیار حساس بوده و می‌خواهند توانایی نظامی خود را ارتقا بخشند. همین موضوع، عرصه را برای چین باز گذاشته است تا با گسترش همکاری‌های نظامی، در امور سیاسی این کشورها نیز آسان‌تر مداخله کند. در نتیجه، تلاش‌های چین در آسیای مرکزی برای تأمین انرژی و نیز دستیابی به هدف‌های سیاسی و راهبردی خود انکارناپذیر بوده است (Koolae and Tishehyar, 2010: 136-138) و این اقدام‌ها در راستای فراهم کردن بسترهای لازم برای تثبیت هژمونی منطقه‌ای چین تفسیر می‌شود.

علاوه بر این، چین با افزایش چشمگیر قدرت اقتصادی به دنبال ترجمه این توانایی به دیگر حوزه‌ها از جمله قدرت نظامی برای جلوگیری از رخداد هرگونه خطری برای دستاوردهای اقتصادی خویش است. در صورت موفقیت در این زمینه، به یک قدرت چندبعدی مهارناپذیر تبدیل خواهد شد. اگرچه این کشور با پیگیری موفق راهبرد «توسعه صلح‌آمیز» کوشیده است تا دیگر کشورها و به‌ویژه ایالات متحد را حساس نکند (Ghamat, 2017: 101-102). در مقابل، آمریکا نگران است که رشد فزاینده اقتصاد چین در خدمت نیروی نظامی آن کشور قرار گیرد و چین را به هژمون در آسیا با ظرفیت هژمونی در جهان تبدیل کند. در هر دو حالت، تهدیدکننده منافع آمریکا و متحدان آن در آسیا-پاسفیک خواهد بود. آمریکا برای رفع و کاهش این نگرانی در قبال چین، رویکرد همکاری-تقابل را در پیش گرفته است (Ghamat, 2017: 107). اما نگاه روسیه به ابتکار راه ابریشم متفاوت است؛ هنگامی که چین تسلط نمادین روسیه در آسیای مرکزی را با راه‌اندازی ابتکار راه ابریشم به چالش کشید، مسکو به جای به‌کارگرفتن رویکرد تقابلی، راهکنشی منفعت‌گرایانه در پیش گرفت. چین نیز به شکلی ماهرانه با کاربست برخی مؤلفه‌ها، از احتمال درگیری با روسیه در آسیای مرکزی کاست. پکن، ابتکار خود را در قالب برنامه تدارکاتی و توسعه اقتصادی و نه طرحی ژئواکونومیک ارائه داد که این ایده با استقبال مسکو روبه‌رو شد. با این حال، روسیه همچنان نگران افزایش نفوذ اقتصادی چین در آسیای مرکزی است. بنابراین اتحادیه اقتصادی اوراسیایی هم‌زمان به‌عنوان وزنه‌ای در مقابل چین و محافظی برای کشورهای دوست روسیه تلقی می‌شود. شاید در حال حاضر یکی از مهم‌ترین دلایل‌های سازگاری روسیه با نفوذ فزاینده چین در منطقه، سیاست «خود محدودکننده»^۱ پکن است. این وضعیت شامل پذیرش ضمنی وضعیت روسیه به‌عنوان شریکی راهبردی است.

1. Self-Restraint

محدودیت خودتحمیل شده پکن، مشارکت محدود در همکاری‌های امنیتی دوجانبه با کشورهای آسیای مرکزی و به رسمیت شناختن ضمنی تقدم روسیه در حوزه امنیت نشانه‌هایی از این سیاست هستند (Safari and Others, 2020: 110-112).

چین در آسیای مرکزی نه تنها از بعد اقتصادی، بلکه از بعد سیاسی و امنیتی به‌عنوان یک قدرت نوظهور جهانی به شمار می‌رود. دستیابی به منابع انرژی خاورمیانه از راه زمینی، توجیه‌گر نگاه ابزارگرایانه چینی‌ها است. همین موضوع چین را واداشته در پی نقشی مهم در دیپلماسی خطوط لوله و حمل‌ونقل آسیای مرکزی باشد. بنابراین پیوند ناگسستنی میان راهبرد امنیتی و اقتصادی چین در آسیای مرکزی پدید آمده است (Khani and Others, 2013: 77). چین با توجه به راهبرد سیاست خارجی خود در هزاره سوم، خواستار تسلط بر مناطق مهم و راهبردی در اوراسیا به‌ویژه اوراسیای مرکزی است. در این زمینه، بلندپروازی‌های سیاسی و نظامی چین راه نفوذ پکن در اوراسیا را هموار کرده است. بودجه نظامی چین که در سال ۲۰۰۰ حدود ۳۰ میلیارد دلار بود در سال ۲۰۱۰ به رقم ۱۲۰ میلیارد دلار رسید. این رقم با رشدی چشمگیر در سال ۲۰۱۷ به میزان ۱،۰۲ تریلیون یوان (۱۴۷ میلیارد دلار) رسید. چین مصمم است تسلط بر کشورهای اوراسیا را به‌گونه‌ای رقم بزند که حتی با وجود تغییر در سیاست داخلی آن کشورها، حوزه نفوذ چین کاهش پیدا نکند. آن‌ها این سیاست را اعمال «نفوذ بادوام»^۱ نامیده‌اند که مهم‌ترین نقطه اتکای آن بر روابط اقتصادی با کشورهای اوراسیا است. ارائه طرح راه ابریشم به‌طور دقیق به این سیاست اشاره دارد. این برنامه، ۷۰ کشور را در برمی‌گیرد و نیاز به سرمایه‌گذاری در حدود ۴ تریلیون دلار دارد. تجارت چین با این کشورها تنها در ژانویه ۲۰۱۸ نزدیک به ۸،۱۷ درصد رشد داشته است. واضح است که این سیاست سرانجام به تغییر نظام اقتصادی و حتی سیاسی جهان منجر خواهد شد، زیرا برای چین، اوراسیا ابرقاره‌ای خواهد بود که از لیسبون به پکن و حتی جاکارتا قابل گسترش است (Adami and Ainehvand, 2018: 15-17).

در مجموع، پدیدارشدن چین به‌عنوان یک قدرت بزرگ در آسیای مرکزی با توجه به منافع انرژی و نفوذ سیاسی آن تبدیل به واقعیتی انکارناپذیر شده است. افزایش نفوذ چین در سال‌های آینده به‌عنوان یک قدرت بزرگ در منطقه تقریباً قطعی به‌نظر می‌رسد (Liao, 2006: 68). این کشور می‌خواهد به‌وسیله ابتکار راه ابریشم در کشورهای همسایه‌اش نفوذ قابل دوامی ایجاد کند. این طرح، تلاشی برای ایجاد یک نظم بین‌المللی موازی است (Radgoodarzi and Safari, 2019: 250).

1. Durable Influence

در جهت تشریح رویکرد چین مبتنی بر چندجانبه‌گرایی و تبدیل‌شدن به هژمونی منطقه‌ای، مرشایمر از نظریه‌پردازان واقع‌گرایی ته‌اجمی معتقد است با توجه به وضعیت کنونی، خیزش اقتصادی چین نمی‌تواند صلح‌آمیز باشد. چین در تلاش برای دیکته‌کردن سیاست‌های خود به همسایگان از راه سیاست‌های قابل‌قبول است تا آمریکا را برای خروج از آسیا زیر فشار قرار دهد. رسیدن به هژمونی منطقه‌ای تنها راهی است که چین می‌تواند به وسیله آن مشکلات خود نسبت به سین‌کیانگ را حل کند (Rafi and Bakhtiari Jami, 2013: 85). علاوه‌براین، برژینسکی گفته است چین در سطح راهبردی با دستیابی به فناوری سلاح‌های هسته‌ای در مقابل آمریکا می‌تواند کمترین بازدارندگی را حفظ کند. چین آشکارا در حال جذب‌شدن به نظام بین‌المللی است. در واقع، گسترش نفوذ چین مطمئن‌ترین راه رسیدن به برتری جهانی است (Brzezinski, 2005: 46-47). چین در صورتی‌که بخواهد حضور و نفوذ خود در مناطق مختلف و در نتیجه، قدرت و جایگاه خود در نظام بین‌الملل را افزایش دهد، آسیای مرکزی ضمن تأمین منابع لازم، می‌تواند دروازه این کشور به دیگر مناطق جهان باشد. بنابراین در رقابت بر سر منابع قدرت جهانی، آسیای مرکزی برای چین اهمیت زیادی دارد. از این‌رو، ابتکار «کمربند و راه» مهم‌ترین نمود سیاست نوین چین در آسیای مرکزی است (Aghaei and Ghahremani, 2018: 299).

شایان توجه است که دخالت و نفوذ چین در مسائل امنیتی در مقایسه با فعالیت‌های اقتصادی گسترده، در حد متوسط بوده است. برای نمونه، در مواقع بحرانی مانند درگیری‌های قومی سال ۲۰۱۰ قرقیزستان، واکنش مناسبی نداشته و هیچ تمایلی برای مداخله در بحران‌های بزرگ نشان نداده است. اما این کشور باید ناگزیر، بیشتر درگیر صلح و امنیت آسیای مرکزی شود و راهبرد فعالانه‌تری برای صلح، امنیت و ثبات در منطقه داشته باشد (Mariani, 2013: 16-17). چرا که لازمه مطرح‌شدن به‌عنوان هژمون منطقه‌ای، حضور فعال در چالش‌های سیاسی و امنیتی منطقه‌ای و حتی جهانی است تا بتواند اعتماد کشورهای منطقه را در راستای ارتقای سطح همکاری دو یا چندجانبه با این کشور جلب کند و به‌عنوان گزینه مناسب برای برقراری روابط سیاسی و امنیتی منطقه‌ای در مقایسه با دیگر قدرت‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای در این حوزه جغرافیایی محسوب شود.

ابتکار راه ابریشم و امنیت انرژی چین

توسعه اقتصادی سریع چین در دو دهه اخیر، افزایش پرسرعت نیاز این کشور به انرژی و محدود و ناکافی بودن منابع انرژی داخلی، سبب شده است امنیت انرژی و چشم‌انداز آن برای این کشور به امری پراهمیت و همچنین نگران‌کننده تبدیل شود. زیرا هرگونه اختلال در جریان انرژی می‌تواند با ایجاد مشکلات جدی در مسیر توسعه اقتصادی چین، بر امنیت ملی این

کشور تأثیر منفی عمیقی بگذارد (Soltani and Others, 2011: 205). تأمین امنیت انرژی به معنای منابع انرژی قابل اعتماد، حمل و نقل ایمن و قیمت باثبات است. برای اطمینان از این سه عامل مهم در بحث امنیت انرژی، همکاری کشورهای تولیدکننده، انتقال‌دهنده و مصرف‌کننده انرژی کافی نیست. راهبرد امنیت انرژی نیازمند تقویت همکاری‌های چندجانبه، منافع مشترک و راه‌حل‌های برد-برد است. این هدف تنها از راه همکاری‌های چندجانبه برای تأمین عرضه جهانی انرژی به دست می‌آید (Huirong and Hongwei, 2012: 2).

سیاست خارجی چین در قرن بیست و یکم از نظر ژئوپلیتیک انرژی با چالش‌های اساسی روبه‌رو است. سرمایه‌گذاری‌های رو به رشد چین و تعمیق روابط سیاسی با کشورهای تولیدکننده انرژی در آسیای مرکزی آسیب‌پذیری‌های انرژی آن را منعکس می‌کند. سه نگرانی عمده برای سیاست چین از نظر تهدید امنیت انرژی عبارت‌اند از: اختلال‌های ناگهانی در تأمین نفت از بازار جهانی، کمبود انرژی و جهش شدید قیمت آن (Xuetang, 2006: 134). چینی‌ها به‌عنوان یکی از مهم‌ترین اقدام‌ها برای کاهش آسیب‌پذیری راهبردی خود، به برقراری پیوندهای هرچه نزدیک‌تر با تعداد بیشتری از کشورهای دارنده منابع انرژی اقدام کرده‌اند. بر این مبنا، در آسیای مرکزی کشورهای ترکمنستان و قزاقستان مورد نظر این کشور قرار گرفته است (Shariatinia, 2007: 670). از این دیدگاه، طراحی ابتکار راه جدید ابریشم که وظیفه انتقال انرژی را بر عهده خواهد داشت، می‌تواند آسیای مرکزی را به کانون انرژی تبدیل کند (Koolae and Tishehyar, 2010: 126).

راهبرد انرژی چین در آسیای مرکزی سه بعد دارد: اول، تأسیس روابط طولانی‌مدت انرژی با منطقه از راه ادغام اقتصادی و توسعه روابط تجاری؛ دوم، ساخت خط لوله‌های مستقیم حامل نفت و گاز از کشورهای تولیدکننده در منطقه به چین؛ سوم، کاهش نقش کشورهای فرامنطقه‌ای پراشتها در دولت‌های آسیای مرکزی است (Nandakumar, 2009: 103-104). هرگونه مشکل در تأمین امنیت انرژی، چالشی برای توسعه اقتصادی آن محسوب می‌شود، بنابراین چین با توجه به این مؤلفه‌ها، کشورهای آسیای مرکزی را در ابتکار راه ابریشم به‌عنوان بخش مهمی از راهبرد تأمین امنیت انرژی مورد توجه قرار داده است.

چین برای تقویت امنیت انرژی از اقیانوس هند و دریای چین جنوبی به حوضه دریای خزر از راه سرمایه‌گذاری‌های گسترده اقتصادی در قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان و ازبکستان تلاش کرده است روابط خود را با آسیای مرکزی تقویت کند (Boyer, 2006: 76). بنابر آمار و ارقام ذخایر نفت اثبات‌شده کل منطقه دریای خزر میان ۲۰۳ تا ۲۳۵ میلیارد بشکه تخمین زده شده است. پنج کشور حوزه دریای خزر حدود ۱۹٫۱ درصد از مجموع

ذخایر اثبات شده نفت دنیا و ۴۸ درصد از مجموعه ذخایر اثبات شده گاز دنیا را در اختیار دارند (Farajirad and Others, 2014: 102). آنچه مشخص است، تعامل چین و کشورهای آسیای مرکزی در زمینه انرژی در سال‌های اخیر به سرعت رو به گسترش است. به گونه‌ای که چین اکنون به مهم‌ترین خریدار انرژی منطقه و به مهم‌ترین منبع تأمین مالی طرح‌های نفت و گاز در کشورهای آسیای مرکزی تبدیل شده است (Shariatinia, 2012: 140).

در جهت تأمین امنیت انرژی به‌عنوان زیرساخت رشد و توسعه اقتصادی و تسهیل هژمونی منطقه‌ای چین، مقام‌های آن کشور برای مشارکت در طرح‌های بزرگ انرژی، طرح‌های قابل ملاحظه‌ای را برای انتقال نفت و گاز قزاقستان و ترکمنستان به چین، به این کشورها پیشنهاد کرده‌اند. از جمله شرکت ملی نفت چین برای کشف منابع نفتی قزاقستان در مناطق شمالی و غربی این کشور و نیز ساخت ۳۰۰۰ کیلومتر خط لوله انتقال انرژی به چین، حدود ۹،۵ میلیارد دلار در این کشور سرمایه‌گذاری کرده است (Farjirad and Shabani, 2013: 12-13). شایان توجه اینکه چین از سال ۲۰۱۵ بزرگ‌ترین واردکننده نفت جهان شده و از آمریکا پیشی گرفته است. این مسئله گویای ارتقای سطح همکاری چین در حوزه انرژی با کشورهای تولیدکننده بوده است و لزوم تأمین امنیت انرژی را به‌عنوان محور رشد و توسعه اقتصادی چین بیش از پیش ضروری می‌سازد.

در مجموع بزرگ‌ترین هدف چین این است که مسیرهای انتقال انرژی مورد نیاز خود را امن و متنوع کند. نزدیکی و فراوانی منابع آسیای مرکزی، منطقه را به یک شریک تجاری کامل برای این کشور تبدیل کرده است (Aditya, 2012: 11). شواهد نشان می‌دهد که چین در حال سرمایه‌گذاری بر روی نظام‌های تسلیحاتی دریایی است که می‌توانند مبنای نیرویی با توانایی قدرت‌نمایی برای تضمین امنیت خطوط ارتباطی حیاتی دریایی یا پهنه‌های ژئواستراتژیک مهم قرار گیرند. از این رو، با توجه به نقش و جایگاه آسیای مرکزی برای چین در راستای تأمین امنیت انرژی به‌عنوان زیربنای توسعه اقتصادی این کشور و همچنین طرح‌های کلان حوزه انرژی مانند ابتکار راه ابریشم در آسیای مرکزی، می‌توان زمینه‌های هژمونی چین در آسیای مرکزی را بهتر درک کرد (Khani and Others, 2013: 57).

مقابله با بنیادگرایی و تروریسم

دولت چین تروریسم، افراط‌گرایی مذهبی و جدایی‌طلبی را سه نگرانی اصلی می‌داند که ثبات و امنیت ملی چین را تهدید می‌کند. برای مقابله با این تهدیدها، چین اولین قانون جامع مبارزه با تروریسم را در ۱ ژانویه ۲۰۱۶ اجرا کرد. منطقه سین‌کیانگ از نظر امنیتی و اقتصادی برای چین بسیار اهمیت دارد. برخورداری از چنین درجه‌ای از اهمیت سبب شده

است در این سال‌ها، دولت چین با مشاهده هرگونه ناآرامی و تحرک‌های جدایی‌طلبانه، واکنش تندی از خود نشان دهد. در کنار راهبرد سرکوب، دولت مرکزی چین برنامه‌های اقتصادی گسترده‌ای را نیز برای مهار افراط‌گرایی در این منطقه انجام داده است. از نظر نخبگان سیاسی چین، هر اندازه استان سین‌کیانگ از نظر اقتصادی توسعه‌یافته‌تر باشد به همان اندازه گرایش‌های قومی و تجزیه‌طلبانه در این منطقه کمتر خواهد شد (Sajjadpour and Pourqorban Niaki, 2018: 85).

ذخایر مهم انرژی در سین‌کیانگ از دیگر عامل‌های افزایش ضریب حساسیت و نگرانی چین نسبت به این منطقه است. سین‌کیانگ ذخایر قابل توجهی از نفت بالغ بر ۲۰،۹ میلیارد تن و ۱۰،۸ تریلیون مترمکعب گاز دارد. این میزان تقریباً ۲۵ درصد کل ذخایر چین است. بر این اساس، سین‌کیانگ همواره نقش بسیار مهمی در امنیت عرضه نفت چین بر عهده داشته است. در نتیجه، تأمین امنیت و ثبات سین‌کیانگ برابر است با تأمین امنیت ذخایر انرژی در این منطقه (Keivan Hosseini and Omrani Manesh, 2018: 458). در همین زمینه، دولت چین برنامه‌ای برای تبدیل سین‌کیانگ به کانون انرژی منطقه تهیه کرده است. برنامه‌ای که حدود ۱۰۰ میلیارد یوان برای اجرای آن هزینه کرده است (Shariatinia, 2012: 140).

طرح راه ابریشم با هدف اعمال سیاست‌های دوستانه در برابر کشورهای همسایه و ارائه بازی برد - برد برای همه بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای معرفی شده و اطمینان از ثبات در سین‌کیانگ، هدف و پیش‌نیاز راه ابریشم چین و رؤیای کمربند اقتصاد است (Sajjadpour and Pourqorban Niaki, 2018: 89). از این‌رو، مسئله سین‌کیانگ یکی از مهم‌ترین عامل‌هایی است که سبب شده است چین به گسترش همکاری‌ها و کمک‌های نظامی به کشورهای آسیای مرکزی تمایل یابد. تلاش برای جلوگیری از توسعه تهدیدهای امنیتی برآمده از سه عامل افراط‌گرایی، تجزیه‌طلبی و تروریسم پس از خروج آمریکا از منطقه، چین را حتی بیش از گذشته در عرصه نظامی و امنیتی آسیای مرکزی فعال کرده است. در سپتامبر ۲۰۱۴، چین با اعطای ۱۶ میلیون دلار کمک نظامی جدید به قرقیزستان موافقت کرد. ساخت چند پادگان و اعطای کمک‌های نظامی جدید به تاجیکستان نیز از دیگر اقدام‌های چین بوده است (Azizi, 2016: 70-71). به این ترتیب، سیاست خارجی چین در آسیای مرکزی نمی‌تواند تنها انرژی محور باشد؛ بلکه تلاش برای حفظ ثبات سیاسی و قومی در استان ناآرام سین‌کیانگ، یکی از علت‌های اصلی افزایش حضور چین در آسیای مرکزی است (Koolae and Tishehyar, 2010: 130).

شایان توجه اینکه امروز با طرح‌هایی مانند ابتکار راه ابریشم، پیشرفت قابل توجهی در روابط چندجانبه چین و آسیای مرکزی پدیدار شده است. به گونه‌ای که مناقشه‌های مرزی حل شده و چین به یکی از مهم‌ترین عناصر نظام امنیتی منطقه تبدیل شده است. پکن نشان

داده است که می‌تواند به‌عنوان مطمئن‌ترین شریک کشورهای آسیای مرکزی در حفظ امنیت سیاسی منطقه نقش داشته باشد (Khani and Others, 2013: 66). با این حال، باید از انتظارات غیرواقعی برای تأثیر فوری طرح راه ابریشم بر توسعه سین‌کیانگ و حل مشکل جدایی‌طلبی دوری جست و به این موضوع اشاره کرد که این طرح تنها به‌عنوان یکی از راه‌حل‌های موجود برای چالش‌های منطقه محسوب می‌شود (Sajjadpour and Pourqorban Niaki, 2018: 91-92).

نتیجه

پدیدارشدن چین به‌عنوان قدرتی بزرگ در آسیای مرکزی واقعیتی انکارناپذیر است؛ اما افزایش نفوذ چین با بهره‌گیری از راهبردهایی مانند ابتکار راه ابریشم، با وجود سیاست اعلامی آن کشور، فقط اقتصادمحور نیست، بلکه پیگیری منافع سیاسی و امنیتی و فراهم کردن بسترهای لازم برای گسترش نفوذ و هژمونی در مناطق پیرامونی، هسته مرکزی این طرح است. البته چین با توجه به ملاحظات توسعه مسالمت‌آمیز، به انکار این رویکرد در عرصه بین‌المللی می‌پردازد. با توجه به آنچه گفتیم درباره رشد و توسعه اقتصادی، نیاز به تأمین انرژی مورد نیاز و همچنین دغدغه تأمین امنیت سین‌کیانگ و از سوی دیگر شکل‌گیری بازی بزرگ در آسیای مرکزی و رقابت‌های فزاینده بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای برای به‌دست‌آوردن منافع بیشتر در این منطقه، چین تلاش همه‌جانبه‌ای برای گسترش هژمونی در آسیای مرکزی در دستور کار قرار داده است. در این زمینه، ابتکار راه ابریشم با حجم بالای سرمایه‌گذاری صورت گرفته و چشم‌انداز ترسیمی آن، گامی مهم در جهت تحقق هدف‌های راهبردی چین در عرصه بین‌المللی محسوب می‌شود. در مجموع براساس نتایج این نوشتار، چین با تکیه بر رشد و توسعه اقتصادی، در جهت مقابله با یک‌جانبه‌گرایی ایالات متحده آمریکا در نظام بین‌الملل، ایجاد و گسترش هژمونی منطقه‌ای را با بهره‌گیری از ظرفیت‌های ابتکار راه ابریشم در دستور کار قرار داده است. در این زمینه برای جلوگیری از ایجاد حساسیت ایالات متحده و اقدام پیشگیرانه و مداخله‌جویانه آن، سیاست خارجی محتاطانه‌ای را در پیش گرفته است.

References

- Adami, Ali and Hassan Ainehvand (2018), "How Russia and China Confronted the United States in Eurasia", **Central Asia and the Caucasus Studies**, Vol. 24, No. 102, pp. 1-33 [in Persian].
- Aditya, Malhotra (2012), "Chinese Inroads into Central Asia: Focus on Oil and Gas", **Journal of Energy Security**, Available at: http://www.ensec.org/index.php?option=com_content&view=article&id=387, (Accessed on: 26/11/2020).

- Aghaei, Seyed Davood and Mohammad Javad Ghahremani (2018), "China's Approach to the Shanghai Cooperation Organization in the Light of the Country's New Foreign Policy (2013-2018)", **Central Eurasia Studies**, Vol. 12, No. 2, pp. 291-307 [in Persian].
- Amir Ahmadian, Bahram and Ruhollah Salehi Dolatabad (2016), "New Silk Road Initiative (Objectives, Obstacles and Challenges)", **International Relations Studies**, Vol. 9, No. 36, pp. 1-42 [in Persian].
- Azizi, Hamidreza (2016), **China and Central Asia; Regional Influence and International Hegemony**, Tehran: Mokhtab [in Persian].
- Baruzzi, Sofia (2021), "The Belt and Road Initiative: Investments in 2021 and Future Outlook", Posted by Silk Road Briefing", Available at: <https://www.silkroadbriefing.com/news/2021/02/09/the-belt-road-initiative-investments-in-2021-and-future-outlook/>, (Accessed on: 1/3/2021).
- Brzezinski, Zbigniew (2005), "Make Money, Not War", **FP Special Report**, pp. 46-47.
- Dehshiri, Mohammad Reza and Mohammad Hossein Neshaste Sazan (2017), "Sino-Japanese Foreign Policy Strategies in Central Asia", **Central Asia and the Caucasus Studies**, Vol. 23, No. 97, pp. 71-101 [in Persian].
- Ekman, A. (2012), "China's Two-Track Foreign Policy", **IFRI**, Paris: Asie.Vision, No. 58, Available at: <https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/asienvisions58aekman.pdf>, (Accessed on: 26/11/2020).
- Farjirad, Abdolreza and Maryam Shabani (2013), "Russia's Policy in Central Asia and the Caucasus and the Challenges it Faces after the Cold War", **Geographical Journal of Territory**, Vol. 10, No. 39, pp. 1-18 [in Persian].
- Farajirad, Abdolreza, Sarem Shiravand and Behzad Diansai (2014), "Geopolitics of Energy Transfer in the Caspian Sea and its Impact on the National Security of the Islamic Republic of Iran", **Central Asia and the Caucasus Studies**, Vol. 20, No. 85, pp. 97-125 [in Persian].
- Ghamat, Jafar (2017), "China's Economic Role in the Threat of American Hegemony in Asia", **Political Studies**, Vol. 9, No. 36, pp. 91-118 [in Persian].
- Gholizadeh, Abdolhamid and Nozar Shafiee (2013), "Theory of the Power Cycle; a Framework for Analyzing the Process of Relative Decline of the United States and the Rise of China", **Foreign Relations**, Vol. 4, No. 4, pp 137-168 [in Persian].
- Habova, Antonina (2015), "Silk Road Economic Belt: Pivot to Eurasia or China's Way of Foreign Policy", **China's Marshall Plan**, Vol. VIII,

- Available at: <https://www.researchgate.net/publication/318462916>, (Accessed on: 26/11/2020).
- Huirong, Zh and W. Hongwei (2012), "China's Energy Policy towards the Caspian Region: 1 the Case of Kazakhstan", The Newsletter, No. 62, Available at: https://www.iias.asia/sites/default/files/nwl_article/2019-05/IIAS_NL62_28.pdf, (Accessed on: 26/11/2020).
- Karami, Jahangir (2006), "Hegemony in International Politics; Conceptual Framework, Historical Experience and its Future", **Political Science Research**, Vol. 2, No. 3, pp. 1-27 [in Persian].
- Keivan Hosseini, Seyyed Asghar and Shirin Omrani Manesh (2018), "Confronting Terrorism and the Transformation of China's Regional Foreign Policy in Central Asia (2002-2016)", **Central Eurasia Studies**, Vol. 11, No. 2, pp. 453-467 [in Persian].
- Khani, Mohammad Hassan, Parisa Shah Mohammadi and Mohammad Javad Soltani (2013), "The Impact of Security on China's Economic Strategy in Central Asia", **Central Asia and the Caucasus Studies**, Vol. 19, No. 83, pp. 53-79 [in Persian].
- Koolae, Elaheh and Mandana Tishehyar (2010), "Comparative Study of China and Japan Energy Security Approaches in Central Asia", **Human Geography Research**, Vol. 42, No. 71, pp. 123-140 [in Persian].
- Kundnani, Hans (2011), "Germany as a Geo-Economic Power", **The Washington Quarterly**, Vol. 34, No. 3, pp. 31-45.
- Lee Boyer, Alan (2006), "Recreating the Silk Road: the Challenge of Overcoming Transaction Costs, Central Asia and China's Energy Security", **China and Eurasia Forum Quarterly**, Vol. 4, No. 4, pp. 71-97.
- Legieć, Arkadiusz (2020), "Perspectives on China's Policy towards Central Asia", No. 184 (1614), Sep. 8, Available at: https://pism.pl/publications/Perspectives_on_Chinas_Policy_towards_Central_Asiahttps://pism.pl/publications/Perspectives_on_Chinas_Policy_towards_Central_Asia, (Accessed on: 1/3/2021).
- Liao, Xuanli (2006), "Central Asia and China's Energy Security", **Central Asia-Caucasus Institute and Silk Road Studies Program**, Vol. 4, No. 4, pp. 61-71.
- Majidi, Mohammad Reza and Mohammad Hossein Dehghanian Farashah (2020), "Elements and Obstacles of Iran's Geo-cultural Approach to China's Belt and Road Initiative in Central Asia", **Central Eurasia Studies**, Vol. 13, No. 1, pp. 233-252 [in Persian].
- Mardell, Jacob (2020), "China's Footprint in Central Asia, Overland from Germany to Vietnam, Exploring China's Economic Footprint in Eurasia",

- Available at: https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/user_upload/ST-DA_Asia_Policy_Brief_Chinas_Footprint_in_Central_Asia.pdf, (Accessed on: 1/3/2021).
- Mariani, Bernardo (2013), "China's Role and Interests in Central Asia", **Saferworld (Preventing Violent Conflict. Building Safer Lives)**, Available at: <https://www.files.ethz.ch/isn/172938/chinas-role-and-interests-in-central-asia.pdf>, (Accessed on: 26/11/2020).
- Mearsheimer, John J. (2005), "Better to Be Godzilla than Bambi", **Foreign Policy**, No. 146, pp. 47-48.
- Mousavi Shafaei, Massoud (2015), "The Fifth Generation of China's Leaders and the Silk Road Economic Belt Initiative", **International Relations Research**, Vol. 5, No. 17, pp. 201-222 [in Persian].
- Nandakumar, Janardhanan (2009), "China's Search for Energy and its Strategy towards Central Asia", **International Journal of Energy Sector Management**, Vol. 3, No. 2, pp. 103-107.
- Olsen, Robert (2012), "Arabia-Asia: China Builds New Silk Road, but is the Middle East Ready?", Available at: <https://www.forbes.com/sites/robertolsen/2012/10/21/>, (Accessed on: 26/11/2020).
- Radgoodarzi, Masoumeh and Asgar Safari (2019), "Institutionalization of China Regional and the Future of Liberal International Order, a Case Study of Central Asia", **Quarterly Journal of Strategic Policy Research**, Vol. 8, No. 30, pp. 227-262.
- Rafi, Hossein and Mohsen Bakhtiari Jami (2013), "US Strategy Against China's Economic, Political and Security Influence in Central Asia", **Central Asia and the Caucasus Studies**, Vol. 19, No. 83, pp. 81-106 [in Persian].
- Rafi, Hossein and Mohsen Bakhtiari Jami (2016), "Neo-Mercantilist Approach of Russia and China to Central Asian Energy", **Central Asia and the Caucasus Studies**, Vol. 22, No. 95, pp. 33-64 [in Persian].
- Rezaei, Alireza (2008), "China and a Soft Balance against Hegemony United States of America in the Field of International System", **Yas Strategy Quarterly**, No. 16, pp. 281-298 [in Persian].
- Safari, Farzaneh, Hamid Ahmadi and Kayhan Barzegar (2020), "Iran and the China-Russia Axis in Central Asia", **Central Asia and the Caucasus Studies**, Vol. 26, No. 109, pp. 103-138 [in Persian].
- Sajjadpour, Mohammad Kazem and Asieh Pourqorban Niaki (2018), "China and Extremism Derived from the Central Asian Region", **Central Asia and the Caucasus Studies**, Vol. 24, No. 103, pp. 65-99 [in Persian].

- Salimi, Hossein and Maryam Haftabadi (2008), "China's Security-Political Considerations in Central Asia (2005-2001)", **Central Eurasia Studies**, Vol. 1, No. 2, pp. 87-102 [in Persian].
- Shariatinia, Mohsen (2007), "China's Middle East Policy", **Foreign Policy**, Vol. 21, No. 3, pp. 663-682 [in Persian].
- Shariatinia, Mohsen (2012), "China and Central Asia; Changes in Geoeconomics", **Central Asia and the Caucasus Studies**, Vol. 18, No. 77, pp. 133-150 [in Persian].
- Soleimanpour, Hadi (2017), "Strategic Initiatives of Asian Powers in the Caspian Region", **Central Asia and the Caucasus Studies**, Vol. 23, No. 99, pp. 51-88 [in Persian].
- Soltani, Alireza, Maryam Derakhshandeh Lazarjani and Mohammad Rahgovi (2011), "The Place of Energy in China's Middle East Policy", **Political Science and International Relations**, Vol. 4, No. 16, pp. 197-229 [in Persian].
- Taghizadeh Ansari, Mohammad (2016), "China from Wealth to Maritime Development", **International Relations Research**, Vol. 6, No. 22, pp. 163-186 [in Persian].
- Tishehyar, Mandana and Esmail Bakhshi (2020), "Russia and China's New Silk Road Plan; Opportunities and Challenges", **Central Eurasia Studies**, Vol. 13, No. 2, pp. 419-433 [in Persian].
- Torabi, Ghasem and Mojgan Rezaei (2017), "China-US Counterterrorism Strategy in Central Asia", **Central Asia and the Caucasus Studies**, Vol. 23, No. 100, pp. 25-52 [in Persian].
- Torabi, Ghasem, Alireza Rezaei and Sedigheh Zare (2014), **Hegemony in International Relations from Theory to Practice**, Hamadan: Islamic Azad University [in Persian].
- Xuetang, Guo (2006), "The Energy Security in Central Eurasia: the Geopolitical Implications to China's Energy Strategy", **China and Eurasia Forum Quarterly**, Vol. 4, No. 4, pp. 117-139.
- Yazdani, Enayatollah, Ali Omid and Parisa Shah Mohammadi (2016), "Belt-Road Initiative; Consistency of Hartoland Theory", **Central Asia and the Caucasus Studies**, Vol. 22, No. 96, pp. 163-188 [in Persian].
- Zimmermann, Thomas (2020), "The New Silk Road: China, the United States and the Future of Central Asia", **Center for Strategic Studies**, Available at: <http://css.ir/fa/content/125377>, (Accessed on: 26/11/2020).